

УДК 341.231.14

Вероніка Вікторівна Оніщенко,

*аспірантка кафедри міжнародного і європейського права
юридичного факультету Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна*

Деякі питання торгівлі людьми в бізнес-сфері: міжнародно-правовий аспект

Питання щодо захисту і заохочення прав і основоположних свобод людини, гарантованих міжнародно-правовими актами універсального і регіонального рівнів у галузі прав людини перебуває в полі зору міжнародної спільноти. Разом з тим, у сучасному світі люди стають жертвами специфічних порушень прав людини в контексті підприємницької діяльності і часто непропорційно від них страждають. При цьому слід зазначити, що жінки можуть ставати жертвами множинних форм дискримінації та відчувати додаткові перешкоди на шляху до ефективних засобів правового захисту через їхній вік, колір шкіри, етнічну приналежність, релігію, мову, грамотність, доступ до економічних ресурсів, сімейний стан, сексуальну орієнтацію, гендерну ідентичність тощо. Як зазначено в Доповіді Робочої групи з питання про права людини і транснаціональні корпорації та інші підприємства внесок жінок в економіку або не визнається (наприклад, домашня робота), або недооцінюється (наприклад, у фемінізованих професіях і виробництві). Жінки виконують більшу частину роботи по догляду (наприклад, сімейний догляд за дітьми, людьми похилого віку, хворими та інвалідами), але не отримують плати за цю працю. У всьому світі жінки переважно представлені на неформальних і випадкових роботах або на роботах у режимі часткової зайнятості та виробничо-збутових ланцюжках численних виробництв, де вони відрізняються більшою вразливістю до експлуатації і зловживань. Крім цього, у всьому світі жінки стикаються з дискримінацією через вагітність і материнство, недостатньо представлені на управлінських посадах і отримують заробітну плату у середньому приблизно на 20% менше, ніж чоловіки [1].

Крім цього, нерідкими є випадки, коли жінки стають жертвами торгівлі людьми в аспекті здійснення підприємницької діяльності. Спеціальний доповідач з питання

щодо торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми при здійсненні свого мандата відзначив, що торгівлею людьми в більшості випадків займаються недержавні суб'єкти та що підприємства часто прямо або побічно отримують економічну вигоду з праці жертв торгівлі людьми або з наданих жертвами послуг, у тому числі на рівні ланок своїх ланцюжків поставок [2].

Сучасна економіка значною мірою спирається на систему, засновану на експлуатації вразливих трудящих. Торгівля людьми, що є вираженням найбільш кричущих порушень на робочому місці, є однією з крайніх точок у континуумі експлуатації. Експлуатація, а отже, і торгівля людьми, починається зі створення сприятливих умов для порушення основних трудових прав, таких як обмеження прав на вступ до профспілок або їх створення, ведення колективних переговорів, також для ігнорування основних прав трудящих, таких як право на безпеку. У повсякденній діловій практиці часто зустрічаються незначні порушення трудових відносин, такі як затримки у виплаті заробітної платні, надмірна понаднормова робота, неоплачувана відпустка тощо. Нормалізація зловживань у сфері праці на цьому рівні безпосередньо впливає на ймовірність виявлення більш серйозних форм експлуатації [3].

Означене вимагає вироблення низки заходів, спрямованих на попередження та викорінення існуючої негативної практики та притягнення винних осіб до відповідальності.

Так, Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй у своїй резолюції A/RES/67/145, присвяченій питанню торгівлі жінками і дівчатками закликала уряди проводити за необхідності огляди і забезпечувати дотримання на своїх територіях і в межах своєї юрисдикції відповідних норм трудового та іншого законодавства, що передбачають або вимагають, щоб підприємства, в тому числі агентства з працевлаштування, запобігали торгівлі людьми в ланцюжках поставок і боролися з нею та періодично проводили оцінку адекватності такого законодавства і усували будь-які прогалини. Крім цього Генеральна Асамблея висунула пропозицію підприємницькому сектору розглянути питання про прийняття етичних кодексів поведінки з метою забезпечення гідної роботи і запобігання практиці експлуатації, що сприяє торгівлі людьми (п. 25, 26) [4].

Підсумовуючи викладене вище, доходимо висновку, що випадки торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми в аспекті

здійснення підприємницької діяльності не є поодинокими. Корпорації можуть несвідомо ставати учасниками злочинів торгівлі людьми, коли їх постачальники, підрядники або партнери надають матеріали або продукцію, вироблену жертвами торгівлі людьми. Така ситуація вимагає розробки та застосування державами та корпораціями ефективних правових заходів, направлених на припинення порушень прав людини жертв торгівлі людьми.

Список бібліографічних посилань

1. Гендерные изменения Руководящих принципов предпринимательской деятельности в аспекте прав человека : доклад Рабочей группы по вопросу о правах человека и транснациональных корпорациях и других предприятиях от 23.05.2019 A/HRC/41/43 // Организация Объединенных Наций : офиц. сайт. URL: <https://undocs.org/ru/A/HRC/41/43> (дата звернення: 30.10.2019).
2. Торговля людьми, особенно женщинами и детьми : записка Генерального секретаря от 07.08.2012 A/67/261 // Организация Объединенных Наций : офиц. сайт. URL: <https://undocs.org/ru/A/67/261> (дата звернення: 30.10.2019).
3. Торговля людьми, особенно женщинами и детьми : записка Генерального секретаря от 18.07.2019 A/74/189 // Организация Объединенных Наций : офиц. сайт. URL: <https://undocs.org/ru/A/74/189> (дата звернення: 30.10.2019).
4. Резолюция Генеральной Ассамблеи ООН A/RES/73/146. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N18/445/38/PDF/N1844538.pdf?OpenElement> (дата звернення: 30.10.2019).

Одержано 01.11.2019